

Základní škola a Mateřská škola Kostomlaty pod Milešovkou, příspěvková organizace	
Program proti šikanování ve škole	
Č.j.:ZSMS-365/2020	Účinnost od: 1.3.2020
Spisový znak:	Skartační znak: S 10
Změny: 31.8.2023	

(Program proti šikanování ve škole je součástí Preventivního programu Základní školy a Mateřské školy Kostomlaty pod Milešovkou, Školní preventivní strategie a krizového plánu školy. Je zpracován dle metodického pokynu Č.j. MSMT- 21 149/2016)

Obsah

Cíl programu

Projevy šikanování

Zákonná opatření

Komponenty programu

1. zmapování situace – analýza a evaluace
2. motivování pedagogů pro změnu
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů
4. užší realizační tým
5. společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)
6. primární prevence v třídních hodinách
7. primární prevence ve výuce
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
9. ochranný režim
10. spolupráce s rodiči
11. školní poradenské služby
12. spolupráce se specializovanými zařízeními
13. vztahy se školami v okolí

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany došlo či ne. Všichni pedagogičtí pracovníci musí vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

Projevy šikanování

Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Škola má povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Šikanování

(1) Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také

profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese. Podoby šikanování jsou:

- Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

- Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola se kyberšikanou zabývá vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smišená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

(2) Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Zákonná opatření :

A) Odpovědnost

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických

jeví). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže):

vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;

- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících obět’.

(5) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikany a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

B) Metodické materiály

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j. 21291/2010

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016

Komponenty programu

1. Zmapování situace – analýza a evaluace

1. Informace od pedagogů

Pedagogové školy spolupracují na realizaci PPS v rámci výuky i dalších školních i mimoškolních aktivit. Třídní učitelé průběžně zjišťují informace z oblasti sociálně nežádoucích jevů na škole.

2. Informace od rodičů

Diskusemi s rodiči v rámci třídních schůzek, při konzultacích s výchovným poradcem, metodikem prevence a při jednáních s ředitelkou školy

3. Informace od žáků

Informace od žáků zjišťujeme několika způsoby:

Na škole velmi aktivně pracuje žákovský parlament, který se pravidelně schází s vedením školy, řeší problémy, se kterými se setkávají a podílejí se na spolurozhodování.

Dalším zdrojem informací od žáků jsou pravidelné dotazníky na klima školy, zadávané žákům.

Žáci mají k dispozici i možnost vyhledání pomoci anonymně, prostřednictvím portálu NNTB (nenechtobýt), kde je naše škola zaregistrována. Ve škole je umístěna „schránka důvěry“. Dále jsou zavedeny třídnické hodiny. Časté jsou i osobní rozhovory se svým třídním či ŠMP, VP. Ke zmapování situace jsou vhodné i adaptační dny, které jsou zařazeny na začátek školního roku.

Úkoly:

Formou cílených rozhovorů mapovat výskyt šikany na škole, v případě potřeby připravit dotazník mapující výskyt šikany na škole (pro učitele i žáky), jeho vyhodnocení – školní metodik prevence,

1x za pololetí informace na MS (I i II. stupeň) – vyhodnocení zajistí užší realizační tým (ŘŠ, ZŘŠ, ŠMP, VP)

2. Motivování pedagogů pro změnu

Seznámení se skutečným stavem šikany je pak tím základním motivačním prvkem určujícím budoucí změnu. Klíčovým momentem je, aby kantoři výskyt šikany nejen

neodmítali, ale aby ho ani nevnímali jako své osobní selhání. Neznalost skutečné situace na vlastní škole je totiž pochopitelné, neboť podstatnou vlastností šikanování je její skrytost a nepřístupnost pro vnější okolí. Další fází motivace je důvěra ve školní program proti šikanování – má smysl ho realizovat, protože povede k řešení a odstranění nebo alespoň omezení šikany.

Úkoly:

*zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – školní metodik prevence
seznámit všechny ped. pracovníky školy s přímými a nepřímými signály šikanování
poučit všechny ped. pracovníky školy o rozdílech mezi šikanováním a šikádlením
– vedení školy na ped. radě*

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

Předávání informací:

- pravidelně - na poradách (4xročně)
- průběžně – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, výchovné poradkyni, metodikovi prevence nebo vedení ZŠ
- informace na webových stránkách ZŠ – pro pracovníky ZŠ, žáky, rodiče
- Proškolení všech pracovníků ZŠ – úvodní porada,
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení
- Speciální školení (pro výchovné poradce a metodika prevence) – předají informace ostatním na nejbližší poradě
- Supervize – bude prováděna v rámci pedagogických rad ŠMP

Úkoly: zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – školní metodik prevence

blíže spolupráce s preventistou při PPP Teplice – školní metodik prevence

4. užší realizační tým

ředitel školy – Ing. Petr Martínek

zástupkyně ředitele školy – Mgr. Eva Potyszová

školní metodik prevence – Ing. Lucie Pagová

výchovný poradce – Mgr. Miluše Dudová

5. Společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy

Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu (viz tabulka níže). V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP.

Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující

bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývacím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

(1) Situace, které zvládne škola sama

- (a) první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- (b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program.

(2) Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- (c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- (d) první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- (e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
- (f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

První kroky při objevení šikany

Pro účinnou a razantní první pomoc, dostupnou učitelům (zejména v případě počáteční šikany) je nejvhodnější lokální a vnější strategie, která mapuje, symptomy šikanování a pracuje pouze s vybranými svědky. Je univerzální, platí pro děti i dospělé i pro různé typy škol. Obsahuje schéma strategických kroků, které je třeba dodržovat:

1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky (Nekonfrontovat oběť a agresora a svědky s agresory)
4. Zajistit ochranu obětem
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

5.1 Postup vyšetřování v případě, že jde o počáteční stadia šikanování (škola vyřeší situace vlastními silami)

Pedagogický pracovník, který má podezření na šikanování, postupuje podle následujících pravidel:

Okamžitě po obdržení informace nebo zjištění šikany informujete ředitele školy, výchovného poradce a metodika prevence. MP případně VP neprodleně zahájí kroky uvedené níže.

Při řešení šikany a kyberšikany bude vždy přítomen:

ŠMP

VP

pokud je to možné tak ve všech fázích i TU.

Při rozhovorech jsou vždy přítomni minimálně dva učitelé, vždy MP.

Při jednání s rodiči - výchovná komise jsou přítomni:

Ředitel školy případně zástupkyně ředitele školy

Výchovný poradce

Školní metodik prevence

Třídní učitel

Případně další vyučující, kterého se problémy dotýkají

Práce se třídou:

Následná práce je založena na práci TU ve spolupráci s ŠMP, případně je možné požádat o spolupráci ŠPZ

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
viz příloha 1

2. rozhovor s informátory a oběťmi;

- přicházejí – li s informací o šikaně rodiče – neměli bychom jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně (říkat, že to není možné) a vyjadřovat nedůvěru

- domluvit se rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme, naznačit příští kroky

- o rozhovoru s obětí by neměli vědět ostatní žáci – je třeba ji chránit před možnou pomstou agresorů a nebezpečím odmítnutí třídy

3. nalezení vhodných svědků;

- ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování

4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);

- rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo

Základní otázky taktiky vyšetřování:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy kde a jak dělali agresori konkrétním obětím?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikanování trvá?

Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to však i pro sebe, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

1. Co se stalo? (jádro příběhu)

2. Kde se to stalo? (místo)

3. Kdy se to stalo? (čas a alibi)

4. Proč? (motiv)

5. Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)

6. Jak to spáchal? (způsob jednání)

7. Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)

8. Komu se to stalo? (oběti)

9. Kdo nám to řekl? (svědkové)

Nejvhodnější je provést písemný zápis z těchto rozhovorů

5. ochrana oběti;

do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma

6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:

a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)

b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

- význam: paralyzování agrese vůči bližním – princip „přitlačení ke zdi“ – při jakémkoliv náznaku šikanování bude potrestání přísnější; předjímání komplikací s rodiči – potřebujeme pádné důkazy – vhodné, aby útočníci svou výpověď napsali a podepsali

7. realizace vhodné metody:

a) metoda usmíření;

místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi obětí a agresory. Je akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva, usmíření mezi aktéry šikanování. Nastupuje řízení společné hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);

záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovného opatření.

Výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele)
- snížení známky z chování
- přeřazení agresora do jiného kolektivu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu, diagnostickém ústavu pro mládež nebo ve středisku pro mládež
- umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy

8. třídní hodina:

a) Efekt metody usmíření – posouzení společného úsilí

b) Oznámení o potrestání agresorů informování celé třídy o potrestání útočníků

9. rozhovor s rodiči obětí;

- informace o zjištěních a závěrech školy, domluvení dalších opatření

10. třídní schůzka;

- potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila; u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

11. práce s celou třídou

- nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě; ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály ze školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

5.2 Obyčejná pokročilá šikana

Postup obdobný jako ve scénáři 5.1

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že **zde nebývá často ani jeden vhodný svědek**. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale **nejslabší články v řetězu skupinové lži**. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

Změny ve strategii vyšetřování

Oproti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru

Intervence jsou limitovány

- nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být doprovázena na podkladě vyšetřování policie doprovázena zahájením trestního řízení
- nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy

5.3 Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program

1.) Informace

Informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, jiné oznámení škole, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení.

JE NUTNO CHRÁNIT ZDROJ INFORMACÍ!!!

2. Odhad závažnosti

Pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu:

počáteční stadium

pokročilé stadium

neobvyklá forma šikany

Od tohoto se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, anebo problém již patří odborníkům.

3. Techniky mapující klima ve třídě

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

Příklady technik: jména; přezdívky; had; místa si vymění; ruce; loď; tiché řady; míček apod.

4. Sociometrie

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají.

Šetření provádí ŠMP, VP, nebo školní psycholog

5. Práce se třídou

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU.

komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba)

6. Závěrečná zpráva

Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP, školní psycholog

zpráva je důvěrná, obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravení, možná rizika.

7. Informování pedagogů

seznámení pedagogického sboru s problémem

popis dění ve třídě

společné kroky k řešení

role pedagoga v problému

8. Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany

písemnou formou vedení školy vyzve zákonné zástupce agresora i oběti k návštěvě školy

svolá „mimořádnou“ schůzku všech rodičů

účast na schůzce TU, VP, ŠMP, ředitelka školy

seznámení rodičů s problémem (obecně) ne jmenovitě!

pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně

9. Výchovná komise

Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10. Práce se třídou

Prevence:

pracuje se na ozdravení třídy

nastaví se nová funkční pravidla třídy

třídnické hodiny pravidelně jednou za 14 dní, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou

dbáme na bezpečné klima, sledování třídy

dodržujeme kamarádské vztahy (spolupráce učitel + žáci),

jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě

pořádáme školní výlety,

adaptační pobyty pro stmelení kolektivu

5.4 Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikany

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti a proto také musí být řešena **nezávislým specialistou na šikany**. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikany.

Kontakty viz bod 12.

5.5 Brutální šikana

Případy brutální šikany nejsou na našich školách tak řídkým jevem, jak by se mohlo zdát. Nevyhýbají se žádnému typu školy, nejsou ani výsadou "pastáků" nebo "učňáků". Při provalení skupinového násilí se většinou projeví naprostá bezmocnost školy, která je kromě jiného dána také mimořádnými nároky na diagnostiku a léčbu téhle zvláštní podoby šikany, pracovně nazvané školní lynčování

V případě brutální šikany se doporučuje postupovat následujícím způsobem

1. Zvládnout šok a postarat se o oběť

Pedagog musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnnutnější pomoc a ochranu. Žák, který se stal obětí, je totiž v zoufalé situaci, bojí se o život, je třeba zraněný. Láska, soucit a odvaha mohou být tou nejdůležitější součástí pomoci.

2. Přivolat pomoc

Učitel by měl zalarmovat všechny své kolegy, ale neměl by nechat třídu bez dozoru. Vyslat pro ostatní učitele třeba žáka, který nebyl do šikanování zapojený. Situace je natolik závažná, že je třeba přerušit vyučování.

3. Zabránit domluvě

Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.

4. Poskytnout oběti pomoc a bezpečí

Někdy dochází k tomu, že postižený žák je vážně zraněný, v tom případě je třeba zavolat RZS a informovat rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožité trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.

5. Přivolat policii

Škola je povinna nahlásit celou věc policii, ale měla by jednat nezávisle na ní. (Policie se může opozdit a přijet až některý další den.) To znamená, začít rychle, ten samý den vlastní vyšetřování. Nejlépe je vyslechnout po jednom všechny účastníky a jejich výpovědi pak dát postupně dohromady. Ideální je, když policie při svém vyšetřování vychází z materiálů a zjištění školy. Není to ale bohužel obvyklá praxe. Podle zkušeností je vhodné obrátit se přímo na kriminální policii, kde jsou zřízeny funkce specialistů pro mládež. Pro výchovnou pomoc je však zásah policie málo významný, to už je úkolem školy.

O všech postupech a celém vyšetřování se pořizují podrobné a přesné zápisy podle pokynů ředitele školy.

5.6 Nápravná opatření

Jakmile je vyšetřování šikany dokončeno a víme, co jsme potřebovali vědět, přistoupíme k nápravě. Vyšetřování, byť úspěšné, samo o sobě nemá zásadnější vliv na změnu situace. Pro první pomoc lze použít dvě zásadně odlišné metody:

1. metoda vnějšího nátlaku
2. metoda usmíření

Metoda vnějšího nátlaku:

zahrnuje následující tři součásti:

1. individuální nebo komisionální pohovor s agresory a jejich rodiči – posloupnost vedení jednání:
 - A. Seznámení rodičů s problémem
 - B. Postupné vyjádření všech pedagogů
 - C. Vyjádření žáka
 - D. Vyjádření rodičů
 - E. Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
 - F. Seznámení rodičů a žáka se závěrem komise

Výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro potrestání agresorů běžná, ale i mimořádná opatření – např.: výchovná opatření, snížení známky z chování, podmíněné vyloučení (neplatí u žáků plnících povinnou školní docházku) v obzvlášť závažných situacích krátkodobý dobrovolný pobyt ve středisku výchovné péče, umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy.

2. oznámení o potrestání agresorů před celou třídou

3. ochrana oběti – různé způsoby:

setkávání pedagoga s loajálními informátory, stanovení ochránců oběti – ze třídy nebo z vyšších ročníků, intenzivní sledování situace včetně docházky oběti, zprostředkování péče v odborném zařízení a udržování kontaktu s jeho pracovníkem, vytvoření „horké linky“ s rodiči.

Metoda usmíření:

Od předešlé metody se nápadně liší – místo donucení k vnější poslušnosti se tu sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Je zde akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva a usmíření mezi aktéry šikanování. Trestání se zde nekoná. Místo toho nastupuje řízené společné hledání nápravy v neformální atmosféře.

O všech postupech a celém vyšetřování se pořizují podrobné a přesné zápisy podle pokynů ředitele.

5.7 Šikana zaměřená na učitele

Šikana učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu pedagoga. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statutem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statutem a formální autoritou.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele:

-Škola akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde.

-Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

-Pedagog podezření ze šikany může neprodleně oznámit řediteli školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci, někomu z kolegů.

-Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.

-Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistí bezpečí pro pedagoga a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

Krizový plán pro řešení šikany učitele

- odhad závažnosti a formy šikany pedagoga rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s obětí nalezení vhodných svědků individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresora a svědků a konfrontace oběti s agresorem)

ochrana pedagoga – změna třídy

- vedení školy vyzve zákonného zástupce agresora k jednání se školou, zákonný zástupce je seznámen se všemi skutečnostmi případu, porušením školního řádu, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada, z tohoto jednání se pořídí záznam, v případě potřeby doporučí zákonným zástupcům péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků.

- třídní učitel ve spolupráci s metodikem prevence na třídních schůzkách seznámí zákonného zástupce, jak se škola k případu postaví a jak bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, vybídne zákonného zástupce ke spolupráci

- práce s celou třídou- škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě třídní učitel seznámí obecnou formou ostatní žáky s daným případem, provede opětovné seznámení žáků se školním řádem,

jasně vyjádří negativní postoj k násilí, opakovaně zapíše poučení do elektronické žákovské knížky a třídní knihy.

Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace. Škola reviduje mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na ČSI, školského ombudsmana nebo příslušný inspektorát práce.

6. Primární prevence v třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Pravidla třídy“ a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholožka, vedení ZŠ, dozory).

7. Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů (člověk a společnost, prvouka, výchova k občanství, výchova ke zdraví, tělesná výchova, výtvarná výchova). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). ZŠ organizuje adaptační kurzy pro žáky 6. tříd, kde se zaměřuje na budování zdravých vztahů mezi žáky ve třídách a obsahově i na prevenci negativních jevů.

Žáci mají možnost využívat schránku důvěry (vedle ředitelny školy), konzultace výchovné poradkyně, školní psycholožky a e-mailových adres pracovníků školy.

Úkol: pravidelně kontrolovat schránku důvěry – VP

9. Ochranný režim

Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání.

V souladu s pracovním řádem zajistit zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.

Poučení žáků v dané oblasti třídními učitelí a učitelí ve vhodných předmětech.

10. Spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);

Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy.

Spolupráce s Klubem přátel Klicperky v jehož výboru jsou zastoupeni rodiče jednotlivých ročníků a dále spolupráce se zástupci rodičů ve Školské radě.

Pravidelné schůzky s rodiči a možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Úkol: na www stránkách školy umístit informační materiály k šikaně a kyberšikaně pro rodiče;

11. Školní poradenské služby;

školní metodik prevence Ing. Pagová, konzultační hodiny po domluvě
Výchovný poradce Mgr. Dudová, konzultační hodiny po domluvě

Hlavní úkoly výchovného poradce:

- Pomoc při řešení konfliktních situací ve škole.
- Řešení případů hrubých a opakovaných přestupků proti školnímu řádu.
- Spolupráce s dalšími odborníky - pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, kurátor pro mládež, úřad práce.

Činnosti ŠMP:

- poradenství v oblasti prevence rizikového chování - zneužívání návykových látek (alkohol, drogy, cigarety), násilí a šikany, záškoláctví ap.
- péče o zdravé vztahy
- prevence v oblasti zdravého životního stylu
- prevence v oblasti sexuální, mravní a multikulturní výchovy

12. Spolupráce se specializovaným zařízeními

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy s dalšími institucemi a orgány:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence s Policií ČR – pokud dojde k závažnému případu šikanování

13. Evaluace

V našem programu proti šikanování je evaluace realizována především prostřednictvím otevřených diskuzí s dětmi, popřípadě formou dotazníků, které žáci vyplňují v rámci hodin zaměřených na práci s klimatem třídy a v třídnických hodinách. Na zpětné vazbě se podílí nejen třídní učitelé, ale všichni pedagogové, kteří v konkrétní třídě vyučují.

14. Kyberšikana

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoku pak určuje její závažnost.

Zbraně (praktiky) kyberšikany

- Mobil
- SMS/MMS/video nevhodného obsahu (urážení, zastrašování...)volání, prozvánění

natáčení/focení a následné zveřejňování natočeného/vyfocené (rozesílání dalším lidem, umístění na YouTube apod.)...

- Internet - zakládání falešných profilů nebo změna původního, zakládání profilů proti nějaké osobě
- e-maily nevhodného obsahu, krádež hesel a následné zneužití účtů, obtěžování přes webkamery a IM (ICQ, Skype...)

Propojenost kyberšikany s tradiční školní šikanou

Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (př. nadávky, ponižování...), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat,...) a naopak.

Oběť klasické šikany se může stát agresorem v kyberšikaně.

Kdy se škola má začít zabývat kyberšikanou?

Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které nám pomůže se rozhodnout pro správný postup řešení.

Poslouží k tomu zodpovězení tří otázek:

Týká se kyberšikana žáka mé školy?

Jak jsem se o informaci dozvěděl?

Děje se kyberšikana během vyučování?

Kdo řeší a s kým spolupracuje?

Školní metodik prevence s výchovným poradcem, třídním učitelem a vedením školy.

Trestně-právní hledisko kyberšikany

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

§ 354 TZ nebezpečné pronásledování

§ 182 TZ porušení tajemství dopravovaných zpráv

§ 183 TZ porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovaných v soukromí – např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti

§ 184 TZ pomluva – např. vytvoření webových stránek, které nepravdivě zesměšňují oběť

. § 191 TZ šíření pornografie

§ 144 TZ účast na sebevraždě

Ochranný režim

Školní řád - pravidla používání ICT, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v prostorách školy,...)

Pedagogičtí pracovníci jsou povinni v souladu s pracovním řádem vykonávat v budově školy kvalitní dohled nad žáky o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení i během osobního volna žáků, a to hlavně v prostorách, kde by k rizikovým jevům mohlo docházet.

Během pobytu ve škole a na akcích pořádaných školou mají žáci vypnuté mobilní telefony.

V odborných učebnách žáci dodržují bezpečnostní řády těchto učeben.

V učebnách ICT pedagog kontroluje, co právě žák na své ploše dělá a podporuje pozitivní využívání technologií.

Co dělat při zjištění kyberšikany z pozice školy?

Pedagogický pracovník, který má podezření na kyberšikanu, postupuje podle následujících pravidel:

- bezodkladně oznámí své podezření vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodikovi prevence, třídnímu učiteli.
- ŠMP, VP a TU zajistí ochranu oběti - kontaktuje operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.
- zajistí dostupné důkazy s podporou IT kolegy, důkladně vyšetří všechny souvislosti se zjištěným incidentem
- informuje zákonné zástupce oběti i zákonné zástupce kyberagresora – postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“
- poskytne zákonným zástupcům informace o pomáhajících institucích (PPP, OSPOD, Policie ČR) a možnostech řešení situace - některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.
- Na třídních schůzkách seznámí ostatní zákonné zástupce, že se ve třídě řešila kyberšikana a jak se bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, vybídne zákonné zástupce ke spolupráci.
- Seznámí obecnou formou ostatní žáky s daným případem, provede opětovné seznámení žáků se školním řádem, opakovaně zapíše poučení do žákovské knížky a třídní knihy.

Vedení školy:

- při podezření, že projevy kyberšikany naplnily skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR v případě, že zákonní zástupci odmítají spolupracovat se školou, požádá o pomoc orgán sociálně právní ochrany dítěte.
- Žádá všechny zainteresované instituce a další subjekty, které se zapojily do šetření případu, o konečné stanovisko
- Svolává výchovnou komisi (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, školní metodik prevence), která na základě shromážděných informací stanoví výchovná opatření v souladu se školním řádem

Školní metodik prevence spolupracuje s třídním učitelem, koordinuje průběh celého vyšetřování.

Doporučení zákonným zástupcům při podezření na kyberšikana u svého dítěte:

- neodpovídat a nekomunikovat s útočníkem uchovat důkazy (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.)
- zamezit přístup k telefonnímu číslu či službě, pomocí které své útoky realizuje, svěřit se blízké osobě, oznámit útok, vyhledat pomoc
- kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, policii ČR, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.)

15. Kde hledat pomoc

a) webové odkazy

www.minimalizacesikany

www.sikana.org

www.internetporadna.cz

www.linkabezpeci.cz

www.e-nebezpeci.cz

www.e-bezpeci.cz

www.ncbi.cz

www.Horka-linka.cz

b) specializovaná pracoviště

název	kontakt
Pedagogicko-psychologická poradna	417 533 669 Teplice
Městský úřad ústředna	417 510 111 Teplice
OSPOD	417 510 970 p. Fialová
Městská policie	417 810 999 Bílina
Policie ČR Obvodní oddělení	974 811 111 Bílina
Metodik prevence při Pedagogicko-psychologické poradně	417 533 669 Mgr. Škarydová D.
Dětský diagnostický ústav	485 341 107 Liberec
Středisko výchovné péče	475 211 341 Ústí nad Labem

13. Vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

Úkol: na jednání vzdělávací komise dohodnout předávání informací o problémových žácích při přechodu na jiné školy; dohodnout koordinaci škol při společných akcích (obědy, soutěže); domluvit jednotný postup při řešení mimoškolních šikan (žáky jiné školy) – ředitel školy

V Kostomlatech pod Milešovkou dne 20.1.2020,
změna (doplnění) dne 31.8.2023

Ing. Petr Martínek, v.r.
Ředitel školy

PŘÍLOHA 1: Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet; účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je obět neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;

dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;

dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;

nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach; ☒ ztráta chuti k jídlu;

dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;

dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);

usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";

dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;

dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;

zmínky o možné sebevraždě;

odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;

dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;

dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;

dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;

dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.); ☒ dítě se vyhýbá docházce do školy;

dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.